

Бакай Ю. Ю.,

кандидат юридичних наук, асистент кафедри земельного та аграрного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В АГРОБІЗНЕСІ

Потреба інноваційних технологій та їх запровадження в сільському господарстві з метою досягнення стійкої інтенсифікації є ключовим питанням для урядів країн всього світу. Останніми роками інноваційні технології ведення сільського господарства набувають найбільшого застосування, роблячи його більш ефективним, рентабельним, прибутковим, безпечним, оскільки саме інноваційні технології дозволяють зменшити ресурсо- та енергоспоживання, виробничі витрати, обмежити кількість агротехнічних прийомів та використання пестицидів й агрохімікатів, що у свою чергу знижує негативний вплив на навколишнє природне середовище та родючість ґрунтів.

Інновації відіграють важливу роль та є каталізатором позитивних зрушень у галузі сільського господарства, виходу його на новий рівень високорозвиненої галузі національної економіки нового типу – «економіки знань та інформації»[5, с.228].

В економічно розвинутих країнах інноваційні технології активно застосовуються в сільському господарстві для досягнення ефективних результатів виробництва та розподілу сільськогосподарської продукції. Так, прикладом, інноваційних технологій є безпілотні системи (дрони), які застосовують протягом всього циклу вирощування врожаю, починаючи з планування сівби, шляхом сканування ґрунтів, посіву насіння, обприскування, моніторингу посівів на стан захворювань тощо. За допомогою дронів сільськогосподарські товаровиробники мають можливість з високою точністю визначати біомасу врожаю, висоту рослин, наявність бур'янів та водонасиченість на певних ділянках. Технологія «блокчейн» дозволяє вирішувати проблему реальної відповідності сільськогосподарської продукції заявленим показникам безпечності та якості, з

метою уникнення шахрайства [7, с.16-17]. Прогнозування врожайності та польовий моніторинг у реальному часі з метою виявлення різноманітних загроз здійснюється за допомогою супутникових даних, ГІС-програмне забезпечення стає надзвичайно корисним інструментом з точки зору точного землеробства та активно застосовується в Європі та США [8].

Отже, інноваційні технології в агробізнесі є певним поштовхом для виходу сільського господарства на новий рівень високорозвинутої галузі національної економіки. Це обумовлює необхідність ефективного правового регулювання та належної державної підтримки інноваційних процесів.

Технологічне оновлення та розвиток агропромислового комплексу були визначені серед стратегічних пріоритетних напрямів інноваційної діяльності Законом України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» від 8 вересня 2011 р. №3715-VI [1]. Окрім того, Постановою Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2016 р. №1056 «Деякі питання визначення середньострокових пріоритетних напрямів інноваційної діяльності загальнодержавного рівня на 2017-2021 роки» [4] до технологічного оновлення та розвитку агропромислового комплексу було віднесено: розроблення та впровадження технологій виробництва, збереження і переробки високоякісної рослинницької продукції; адаптивного ґрунтоохоронного землеробства; новітніх біотехнологій у рослинництві, тваринництві та ветеринарії; створенні високопродуктивних альтернативних джерел для отримання пального; діагностикумів захворювань тварин і рослин, засобів їх захисту; технологічне оновлення виробництва продукції скотарства та свиарства.

Варто згадати також Стратегію розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року, затверджену Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2013 р. №806-р, якою до напрямів вдосконалення державної підтримки агроінновацій віднесено: наукове забезпечення інноваційного розвитку, формування партнерських відносин між саморегульвними об'єднаннями сільськогосподарських товаровиробників, державою та галузевою наукою у сфері розвитку насінництва, селекції та племінної справи, техніко-технологічного забезпечення аграрного сектору;

забезпечення конкурентоспроможності вітчизняної сільськогосподарської продукції шляхом створення мотивації до технологічного переоснащення і модернізації галузей аграрного виробництва, в тому числі шляхом забезпечення необхідними машинами, обладнанням тощо [6].

Не викликає сумніву, що ефективно ведення сільського господарства нерозривно пов'язане з оновленням й удосконаленням засобів техніко-технологічного забезпечення виробництва та запровадженням наукових досягнень. Однак, однією з головних проблем запровадження інноваційних технологій в агробізнес, є низька платоспроможність сільськогосподарських товаровиробників. Разом з тим, наукові дослідження потребують щорічного масштабного фінансування і всебічної державної підтримки, оскільки від цього залежить науковий рівень та якість інновацій, що надзвичайно важливо в умовах поширення на національному ринку науково-технічної продукції, конкурентоспроможних іноземних техніки й технологій, які за своїми техніко-економічними параметрами не поступаються, а часом і перевершують вітчизняні аналоги [3, с.82].

Аналізуючи стан чинного законодавства України, можна сказати, що на сьогодні діє велика кількість нормативно-правових актів, якими врегульовані напрями інноваційного розвитку нашої держави, у тому числі й у аграрному секторі економіки. При цьому, незважаючи на це, агроінноваційна діяльність закріплена лише на папері, діючі механізми її реалізації відсутні, а інноваційна активність сільськогосподарських товаровиробників побудована лише на їх ентузіазмі.

Відсутність дієвої державної стратегії розвитку економіки України та механізмів її реалізації, шляхом запровадження інноваційних технологій «призводить до втрати сектору наукових досліджень та розробок, можливості оперативно впроваджувати їх результати в реальний сектор економіки, реагувати на світові науково-технологічні виклики та ефективно використовувати світові розробки у національних інтересах»[2].

Список використаних джерел:

1. Законом України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» від 8 вересня 2011 р. №3715-VI [Електроний

ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3715-17#Text>.

2. Комітет Верховної Ради України «Щодо слухань у Комітеті Верховної Ради України з питань науки і освіти з питання «Законодавче забезпечення розвитку Національної інноваційної системи: стан та шляхи вирішення» від 07.06.2016 р. [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <http://kno.rada.gov.ua/print/74391.html>.

3. Кукса І.М. Державне регулювання інноваційних процесів в агропромисловому комплексі України / І.М. Кукса // Дис.докт.екон. наук. К., 2015. – 390 с.

4. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання визначення середньострокових пріоритетних напрямів інноваційної діяльності загальнодержавного рівня на 2017-2021 роки» від 28.12.2016 р. №1056 [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1056-2016-%D0%BF#Text>.

5. Сидоров Я.О. Правове забезпечення державної політики розвитку аграрних інноваційних відносин: теоретичні та практичні питання / Я.О. Сидоров // Право і суспільство. – Вип.1, 2020. – С.228-235.

6. Стратегія розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року, затв. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17.10.2013 р. №806-р. [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/806-2013-%D1%80#Text>.

7. Matthieu De Clercq, Anshu Vats, Alvaro Biel Agriculture 4.0 : The Future of Farming technology. February, 2018. – 25 p. [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.worldgovermentsummit.org>.

8. Khondoker A. Mottaleb Perception and adoption of a new agricultural technology: Evidence from a developing country // Technology in Society. November, 2018. – Vol.55 – p.126-135.